

LBRIS

We know
books

JAN FABRE

Jurnal de noapte

3.

1992-1998

Traducere din limba germană
de **Monica Mociofan**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2025

Traducere din limba germană:

Jan Fabre, *Nachtbuch 3.*: 1992–1998

© TROUBLEYN / JAN FABRE.

Pastorijstraat 23, 2060 Antwerp, België

Redactor de specialitate: Cosmin Matei

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FABRE, JAN

Jurnal de noapte / Jan Fabre. - Cluj-Napoca : Presa Universitară Clujeană, 2025

3 vol.

ISBN 978-606-37-2647-7

Vol. 3 : 1992–1998 / trad. din lb. germană de Monica Mociofan. - 2025. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-37-2650-7

I. Mociofan, Monica (trad.)

821.11

© 2025 PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ.

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană**

Director: Codruța Săcelean

Str. B.P. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel.: (+40)-744.687.884

E-mail: editura@ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

<https://biblioteca.ubbcluj.ro/>

*Anvers,
5 ianuarie 1992*

Am început să scriu abecedarul artei viitorului.

*Anvers,
6 ianuarie 1992*

Frumusețea.
Intensitatea unei clipe vizionare
(ceea ce am văzut în seara asta la ea).

*Anvers,
9 ianuarie 1992*

Cunosc prea bine durerea, pe care sunt fericit să o accept.
Dar tocmai ce am experimentat și dureri, care mi-au zdrobit personalitatea.
Care m-au redus la o ființă tremurândă, incapabilă să gândească și să reflecte cu sine însăși.
(Patru zile și patru nopți fără somn.)

*Antwerp,
11 ianuarie 1992*

Visez să fiu arestat de o femeie.

*Hanovera,
13 ianuarie 1992*

Mi-am petrecut întreaga după-amiază în clubul de artă construind două cabane.
Una pentru un prieten, una pentru mine.
Cu restul de hârtie albastră-Bic de la Castelul Tivoli.
(Am modelat precum un băiețel.
M-am distrat de minune).

*Hanovera,
14 ianuarie 1992*

Săli de expoziție frumoase.
Unele încăperi au tavanul din sticlă mată.
Dacă ferestrele sunt închise, se poate lucra cu lumină artificială, dacă sunt deschise, cu lumină naturală.
Va fi un deliciu să realizez aici dramaturgia mea specială a luminii.

*Hanovra,**15 ianuarie 1992*

În seara asta mi-am pierdut penisul.
Într-o minunată peșteră germană
cu nume polonez.
L-am regăsit în această dimineață,
era lipsit de puteri, dar fericit.

*Hanovra,**16 ianuarie 1992*

A pune pe picioare o expoziție
înseamnă a încerca în repetate rânduri, până
când lucrările
sunt atent poziționate la granița
dintre dorința de a le atinge
și dorința de a păstra distanța,
dintre vitalitate și vulnerabilitate,
dintre energie și reținere.

*Hanovra,**17 ianuarie 1992*

Astăzi mi-au fost montate ușile de sticlă.
Le-am mâzgălit, mai apoi, peste tot cu cerneală
albastră Bic.
Detaliile decorative gravate pe uși ies cu adevărat în
evidență.
Sunt foarte ascuțite și ușor de recunoscut.
(Mâine voi hoinări prin propria minte.)

*Hanovra,**18 ianuarie 1992*

Locuiesc în expoziția mea,
așa cum locuiesc în corpul meu.

*Hanovra,**20 ianuarie 1992*

M-am îngropat noaptea
sub podeaua clubului de artă.
(Un spectacol nocturn.
Dar oficialilor germani nu li s-a părut amuzant).

*Hanovra,**21 ianuarie 1992*

Directorul și organizatorul expoziției, Eckard
Schneider, este un om după gustul meu.
Se ține de ceea ce spune.
Și nutrește o pasiune profundă pentru femei și artă.

*Hanovra,**22 ianuarie 1992*

Am făcut noapte albă.
(Nu m-am supraevaluat toată ziua).

*Rouen,**24 ianuarie 1992*

A avut loc o audiție cu Jeanne d'Arc a mea (zisă și
Miet Martens) și Eugeniusz Knapik
(în căutare de voci teatrale care să
materializeze tăcerea).

*Rouen,**25 ianuarie 1992*

A doua zi de audiții.
A fost plictisitor de moarte.
Timpul a trecut, fără ca o singură voce să
inspire speranță.

*Hanovra,**27 ianuarie 1992*

De ce are nevoie un artist în cele mai slabe momente
ale sale?
De ochiul unui curator precum Eckard Schneider,
care își cunoaște muzeul ca-n palmă.

*Hanovra,**28 ianuarie 1992*

După multe ezitări și încercări
închei turul expoziției
cu o nou desen de mari dimensiuni în acuarelă și
creioane Bic.
Un autoportret ca o furnică
printre alte furnici - fumătoare de țigări.

Hanouva,

29 ianuarie 1992

O așteptare nesfârșită.
Muncă minuțioasă cu o riglă metrică și un poloboc.
Dar, în cele din urmă, *exactitatea* germană face ca panourile cu afișaj să atârne perfect în raport cu lucrările mele.

Hanouva,

30 ianuarie 1992

Dimineața: conferință de presă.
Eckard Schneider a vândut, cu mult entuziasm și farmec, „universul” meu numeroșilor jurnaliști germani.
După-amiază: m-am plimbat prin expoziție cu Sigrid B. și am discutat despre ea.
Arata ca o profesoară universitară sexy.
Cred că voi fi în timpul colaborării, un student foarte atent.

Hanouva,

31 ianuarie 1992

Acum este ora trei dimineața.
Zeul somnului este din nou supărat pe mine.
Vernisajul a fost unul profesionist, corect și german.
Seara de restaurant de după a fost mult mai interesantă.
Discursuri motivaționale despre artă și femei.
Mister Schneider was in a good mood.

Anvers,

1 februarie 1992

Avionul a întârziat.
Am întârziat la *lunch* cu Prințul Filip și alți cinci artiști din Anvers.
Dar ei m-au așteptat politicos.
Înainte să fi băut ceva, Luc Tuymans, fidel lui însuși, arogant și ironic, dar sincer, i-a spus prințului Filip:
„Dacă vrei cu adevărat să înveți ceva despre arta vizuală, atunci vă sfătuiesc să vorbiți cu mine și cu Jan Fabre. Pentru că ceilalți de la această masă sunt niște ratați ca artiști”.

Nu m-am putut abține să nu rânjesc și m-am gândit: are sânge în instalație și pe deasupra are perfectă dreptate. Și așa s-a întâmplat: o conversație animată între prinț, Luc și mine.
Ceilalți artiști ascultau cu atenție.
O scenă de neuitat.

Anvers,

2 februarie 1992

Am văzut producția *King Priam* a compozitorului englez Michael Tippett la *Opera Vlaamse*.
Punerea în scenă plictisește ochiul.
Muzica torturează urechea într-un mod fascinant.

Seara, spectacolul obligatoriu în familie.
M-am amuzat copios.
Mama mea, alias „*Leentje met de Steentjes*” (Leentje cu pietricele), alias „*Cleopatra aan de Seefhoek*” (Cleopatra la Seefhoek), a fost în elementul ei.
Povești de copii terifiante și amuzante despre mine, pe care nu mi le amintesc și pe care nu le-aș fi putut inventa niciodată.
Dacă aș spune aceste povești altora, ar crede că sunt un mincinos notoriu.
(Probabil că așchia nu sare departe de trunchi?)

Rouen,

3 februarie 1992

Prima noapte în mica mea cameră de hotel întunecată și murdară.
Văgăuna în care îmi voi petrece multe nopți în următoarele săptămâni, discutând cu zeul insomniei despre a doua mea operă *Silent Screams, Difficult Dreams*.

Rouen,

4 februarie 1992

Să te faci de răs din nou și din nou.
Acesta este cel mai bun lucru pe care îl poți face în viață.

Rouen,

5 februarie 1992

Încrederea în sine este cel mai frumos și cel mai bun „costum“ pentru războinicii mei ai frumuseții.

Rouen,

6 februarie 1992

O încăpere plină de forfotă și strălucire, care trebuie să fie disciplinate. Acestea sunt repetițiile corului.

Rouen,

7 februarie 1992

În ochii lui Laurent Langlois (regizor de operă și director al festivalului) se reflectă o catastrofă frumoasă, iminentă. El crede în ea. Iar eu îi promit doar multe strigăte mute și vise dificile.

Paris,

8 februarie 1992

Audiții de dans toată ziua în mansarda din *Théâtre de la Ville*. Este întotdeauna minunat să privești corpuri care celebrează erotismul mișcării.

Paris,

9 februarie 1992

Atracția magnetică a talentului. Am capturat un grup de dansatori cu mișcări animalice și l-am trimis în Anvers și Rouen într-o cușcă muzicală.

Rouen,

10 februarie 1992

Scopul este să împărtășim și nu să dominăm. Maria Martens organizează ceea ce eu nu pot pune în scenă. Sigrid Bousset învață împreună cu soliștii să jongleze, cu tot ce implică asta, însă se luptă cu propriile constrângeri.

Barbara De Coninck începe să plângă, iar eu desenez topografia *mise-en-scène* cu lacrimile ei.

Rouen,

11 februarie 1992

Să te confrunți în fiecare zi cu un cor care nu înțelege o boabă de engleză este terifiant. (Uneori îmi vine să-mi iau mitraliera și să-i împușc pe toți).

Când nu am putut dormi azi-noapte, am schițat un proiect megaloman.

O sculptură monumentală: un crater imens. (Am lăsat să se prăbușească o operă de artă deasupra orașului Hengelo din Olanda).

Rouen,

13 februarie 1992

Opera este o fabrică de cultură, o linie de asamblare care lucrează după programe stricte. Trebuie să găsec o ieșire pentru nopțile mele singuratică, altfel o să înnebunesc și mă pot interna într-un ospiciu francez.

Rouen,

14 februarie 1992

Mă bucur că s-a terminat săptămâna. Poate ar trebui să-mi pun costumul de duminică și să explorez viața de noapte sălbatică a acestui sat uitat de Dumnezeu. Sau poate mă voi întoarce în orașul de care mi-e atât de dor, ea, în metropola mea, *The United States of Antwerp*.

Hanovera,

18 februarie 1992

Sociologul și filosoful german, Dietmar Kamper, în acțiune. El este un corp filosofic. (A trebuit să fac acrobații mentale din nou și din nou pentru a înțelege ceva). Captivant!

Hanover,

19 februarie 1992

Filosoful culturii flamand, Bart Verschaffel, a ținut o prelegere subtilă și provocatoare. El s-a prezentat ca un actor german la o audiție pentru un proiect teatral. Bart Verschaffel este un spiriduș mare și drăguț, cu creierul unui gigant mic și periculos. Să vorbești cu el înseamnă să te gândești cu atenție la ce ar putea fi viața și să îl ierți pe Dumnezeu pentru ceea ce ne-a făcut.

Rouen,

20 februarie 1992

M-am întors exact la timp pentru repetiția de seară cu corul. Totul era în toi! Trecerea bruscă de la un limbaj sensibil în căutare de sens la o inteligență critică, practică (pentru cor, pentru dansatori și pentru mine).

Rouen,

21 februarie 1992

Eu, nebunul dubios, pierdut în noapte, beau din lună cu ochii mei, în așteptarea dependentă a extazului a mângâierii blânde a spatelui și fundului meu gol, până când mă scufund în bezna profundă și binecuvântată a somnului.

Kassel,

22 februarie 1992

O călătorie interesantă se află în urma noastră. Am călătorit în orașul Kassel cu Jan Hoet. În timp ce conducea, *Mister Magic* a pus în scenă următoarea *Documenta* fără măcar să atingă volanul. (Oricine este implicat în artă cunoaște pericolele iluziei).

Kassel,

23 februarie 1992

În ceea ce privește contribuțiile mele la *Documenta*, am luat acum deciziile corecte. (Un nou ansamblu de lucrări la care încă lucrez în prezent). Vom plasa într-o încăpere lungă și îngustă, capul meu de ceară cu cele două pahare albastre asemenea cernelii de Bic, care îmi ascultă creierul. Vom împărtăși șapte mâini de ceară care țin pahare albastre prin diferite încăperi ale noii galeriei de artă. Instrumentarul necesar pentru ascultarea lumii exterioare.

Kassel,

24 februarie 1992

Gândirea artistului ca motor central al generării de energie și ca modalitate de a asculta lumea interioară, respectiv exterioară a artei. (Nu este o idee rea din partea a doi Jani agitați și energici, care aproape că s-au luat la pumni ca și cum ar fi fost un ritual repetitiv).

Anvers,

25 februarie 1992

Îmi voi scoate inima (pentru frumusețe) din pieptul meu. Și o voi pune în mâinile ei.

Anvers,

26 februarie 1992

El își sărbătorește umanitatea. (Fără sentimente pentru dictatorul artei).

Antwerp,

29 februarie 1992

Un Performance: Meditez până mor. (Un act poetic de rezistență împotriva culturii sănătății bine cultivate, orientate spre modă).

Anvers,
1 martie 1992

Există un babysitter pentru un penis?
Uneori mi-ar face a naibii de mare plăcere să îl
las acasă.

Frankfurt,
3 martie 1992

În timpul zilei: Stabilirea traseelor camerelor,
verificarea sunetului cu o energie vibrantă și
discutarea și repetarea setărilor de iluminare.
Seara: repetiția generală a versiunii franceze a
spectacolului *Zij was en zij is, zelfs, Elle était et elle est,
même* (*Ea a fost și ea este, încă*), cu La Ceukelier.
Els este agitată, ca întotdeauna.
Dar plină de dăruire și precizie.

Frankfurt,
4 martie 1992

Premiera din Germania a fost o bombă cu dispersie
moale, delicată.
Pentru ochi și urechi.
Els D. a savurat fiecare cuvânt al textului înainte de a-l
oferi drept hrană spirituală publicului.
Gura și buzele ei erau corpul ei,
iar ea o poetică în mișcare.
INSPIRE YOUR DESIRE.

Frankfurt,
5 martie 1992

A doua reprezentație a fost o ofertă fără echivoc.
Aceasta a permis publicului, *voyeurilor*¹, să își joace
perfect rolul
(au aplaudat exuberant și îndelung).

Frankfurt,
7 martie 1992

A fost ca întotdeauna în țara teatrului lui
Tom Stromberg:
Fantome, spirite și alte înfățișări îmi chinuiau tot corpul.

¹ Persoană care găsește plăcere în a asista, fără a fi văzută, pentru satisfacerea propriilor
porniri erotice, la un act sexual sau la o scenă erotică.

Trei nopți și trei zile fără somn.
Îmi zvâcnesc nervii?
Oare mă bate conștiința?
Nu cumva cred prea mult în propriile invenții?
(Nicio problemă, totul are prețul său).

Anvers,
9 martie 1992

Maurice Maeterlinck îmi răsună în creier.
O reverie monoton de lentă.
Și nu știi de ce.
Poate că frazele și cuvintele scânteietoare îmi inspiră
un nou material de mișcare pentru secțiunile de dans
ale celei de-a doua opere a mea
Silent Screams, Difficult Dreams.

Anvers,
10 martie 1992

În prezent, aștern pe hârtie fragmente ale unui limbaj
de dans, în care pasaje puternice alternează cu mișcări
foarte lente.
Desenele mele de lucru sunt mai colorate decât
talentul meu coregrafic.
Pentru restul nopții, îmi doresc să pot adormi în
poziție verticală în orice colț al apartamentului meu.

Anvers,
11 martie 1992

Am ajutat luna să se ridice.
O noapte scurtă
cu multe desene,
să-mi las războinicii frumuseții
să danseze.
NICE AND EASY.

Anvers,
12 martie 1992

Wie spreekt mijn gedachte...? (Cine le vorbește
gândurilor mele...?)
Marc Moon Van Overmeir a întruchipat textul
cu intensitate.